މުސްލިމުންގެ ޝުޢޫރުތައް

ޢަބްދުލްމަޖީދު ޢަބާދު އަބޫބަކުރު (މާލީ)

6ނޮވެމްބަރު 2019

މުސްލިމުންނަކީ އެންމެ ފުރިހަމަ އަހުލާޤުން ޒީނަތްތެރިވެގެންވާ މީހުންނެވެ. އެބައިމީހުންގެ ހުލްޤުގެ މަތިވެރިކަން ހާމަވަނީ ޢަމަލާއި ބަހުންނެވެ. އަޚްލާޤީ މި ދަރުސްތަކަށް ފުރިހަމަ މުސްލިމުންކަމަށް ވާނަމައެވެ. މުސްލިމުންގެ ނަން ލިބިގެން އުޅޭ މި ޒަމާން މީހުން ޝުޢޫރުތަކާ އަޚްލާޤުއް ނުދަންނަވަމެވެ. އެހެންނަމަވެސް މުސްލިމުން ވާންޖެހޭނީ މި ދުނިޔެ ހަމަ ހެޔޮ ހާލަތުގާ ހޭލުންތެރިކަމާ ރަސޫލާ (صلى الله عليه وسلم) ދައްކަވައިދެއްވި މި ރީތި ނަމޫނާއެވެ. މުސްލިމުންނަށް އެކަށީގެން ދައްކަވައިދެއްވި މި ތަރުބިއްޔަތެވެ. ލިބިދައްކަވައިދެއްވި މި ތަރުބިއްޔަތެވެ.

މުސްލިމުންނަކީ ޝުޢޫރާއި އަމާންކަމުން ގާތްވާ މީހުންނެވެ. އެކުވެރިކަމާއި އެއްބައިވަންތަކަން ހޯއްދަވައިދޭ މީހުންނެވެ. މުސްލިމުންނަކީ އިމާންކަމުގެ އަހުލުވެރިންނެވެ. ތަޤުވާ މުއުމިނުންނެވެ. މުއުމިނުންނަކީ ކާމިޔާބު ލިބިގެންވާ މީހުންނެވެ. މިދުނިޔެ ފަދަ މީހުންނަކީ ކޮބައިތޯއެވެ!

ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ سورة المؤمنون ގެ ފުރަތަމަ އާޔަތުގައި "މުއުމިނުން ކާމިޔާބުވެއްޖެކަން ކަށަވަރެވެ." މިފަދައިން އެންގެވުމަށް ފަހު، އެއާ ވިދިގެން އޮތް 10 އާޔަތުގައި އެ މުއުމިނުންނަކީ ކޮބައިކަން ވަރަށް ބަޔާންކޮށްދީ ގޮތުގައި އަންގަވައިފައިވެއެވެ. އަޚްލާޤީ މި ލިޔުމުގައި އާޔަތްތަކުގެ މާނައިގެ ތަރުޖަމާއާއެކު ކަންކަން ހުށަހަޅާލަމެވެ. ދީގެ ނުކުތުމަތްޗަކައި އެ އާޔަތްތަކުގެ ނަމޫނާ ނުފެނިގެންދެއެވެ. ވަހީކުރެއްވައިފައިވާ ބަސްފުޅުގެ މާނައިގައިވަނީ "އެއުރެންނީ، އެއުރެންގެ ނަމާދުގައި މަޑުމައިތިރިވެގެންވާ މީހުންނެވެ. އަދި އެއުރެންނީ، ބޭކާރު ވާހަކައާއި، ކަންތަކުން ދުރުހެލިވެގެންވާ މީހުންނެވެ. އަދި އެއުރެންނީ، ޒަކާތްދޭމީހުންނެވެ. އަދި އެއުރެންނީ، އެއުރެންގެ ފަރުޖުތަކަށް ރައްކާތެރިވާމީހުންނެވެ. އެއުރެންގެ އަނބިންގެ މައްޗަކާއި، އެއުރެންނަށް މިލްކުވެގެންވާ އަޅުންގެމައްޗަކަށް ފިޔަވައެވެ. ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، އެއުރެންނީ (އެކަމުގައި) މަލާމާތް ލިބިގެންނުވާ މީހުންނެވެ. ފަހެ، އެއިން ބޭރުގައިވާ ކަމަކަށް އެދިއްޖެމީހާ (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، އެއުރެންނީ (ހަލާލުވެގެންވާ ސަރަހައްދު) ފަހަނައަޅާ މީހުންނެވެ. އަދި އެއުރެންނީ އެއުރެންގެ އަމާނާތްތަކާއި އެއުރެންގެ عهدތަކަށް ރައްކާތެރިވާ މީހުންނެވެ. އަދި އެއުރެންނީ އެއުރެންގެ ނަމާދުތަކުގެ މައްޗަށް ރައްކާތެރިވާ މީހުންނެވެ. (އެބަހީ) ވާރުތަވާ މީހުން، ހަމަ އެއުރެންނެވެ. އެއުރެންނީ، فردوس ސުވަރުގެ ވާރުތަވާ މީހުންނެވެ. އެއުރެން އޭގައި ދެމިތިބޭނޭހުންނެވެ." (سورة المؤمنون:2~11)

މިއާޔަތުގައިވާ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ ނުކުތާއަކީ އެބަ ހުށީ. މުޅިދުނިޔޭގެ ސިފަ ބާރުކޮށްދެއްވާފައިވުން ފުރަތަމަވެސް ބާރުކޮށްދެއްވީ އެއީ ނަމާދުގައި (ޝުޢުބަތުލްއީމާން) މަޤާމުއީމާނުގެ މިބާ މިންކަމުގައެވެ. ނަމާދަކީ އިސްލާމްދީނުގެ ތަނބެވެ. މި ފަދަ މާތް އަޅުކަމެއްގައި ބޭނުންކުރާއިރު މަޤާމުއީމާނަ ކަމަށް މިބަސް އެއީ މުއުމިނުގެ ފުރަތަމަ ސިފަކަމުގައި އެންމެފުރަތަމަ ދެން އެ އަންގަވައި އެއީ ބާކީ ވާހަކަތަކާއި ކަލިމަތުން ދުރުވެގެން މިބާ މިންކަމުގެއެވެ. ވީމާ ބާކީ ވާހަކަތަކާއި ނުބައި ބަސްތަކެއް ބޭނުންކުރަނީ މުޅިދުނިޔޭގެ ސިފައެއް ނުދެވެ. اللهއަށް އިމާންވެގެން މިބާ މުސްލިމުން ދިރިއުޅުމުގެ ކަންތައް ހިނގާނެގައި ވެސް އެ މިންގެ ޝަރުޢީތަރައް ފުރުޤާނުގެ (ފުރުޤާނުވަސް) ނިކި ބަސްތަކަށްނުވެ. އެ މިންނ ބާކީ ވާހަކަތައް ނުދައްކާނެއެވެ. ދެއްކާނީ ބޭނުންތެރި، ފައިދާހުރި ވާހަކަތަކެވެ. ފުރުޤާނީ ހުރި އެދިމުގެ ޝަރުޢީތަކެވެ. الله އަށް ދަންނަވާ އިޚްލާޞްތެރި ދުޢާތަކެވެ. ފުރުޤާނީ އެއްމިޔާވެ. މާލާސިޔަލާ މުސްލިމުންގެ ސިފައެއް ނުދެވެ. ހުރިހާ ކަމެއްގެ ފެށުމަކީ اللهގެ ޒިކުރުގައި ނުވެދޭ. މަލިކުކާރު އިޙްތިރާމާ اللهއަށެވެ. މުސްލިމުންގެ ހުރިހާ ޝަރުޢީތަކެއްގައި ހުރިހާ މި ދުޢާ ޝަރަށެވެ. މި ތިބި ކުރަށެވެ.

މި ދުޢާއަކީ ގޮތުގެ މަތިން ދެވަނަ ދިރިއުޅުމުގައި، އަދި ޒަމާނަތުގައި މުސްލިމުން ބޭނުންކުރާ ބަސްކޮށް ޝަރުޢީތަކާއި އާދޭގެ މަނާކުރައި ބޭނުންކުރާ ޒަމާނަތަށް ޖެހިލުންވެއެވެ. މިގެ ތެރޭގައި ދުޢާއާއި ތަފާސްރާއި ތަރުތީބާއި އަސްޤަލާއި އެހެނިހެން ބަސްތައް ވެސް ހިނގުނުލުއްވާ. އެހެން ކަމަށް މިއަދު ގޮތް ޝަރުޢީ ވެސް އެކި ދުވަސްތަކުގައި ދުޢާއާއި ވެސް ދުޢާތަކަށް އަދާކުރައި ތިއާ. މި ކަމުރަމާއި އިޙްސާނުތަކުން އަޅުގަނޑު ޖިހާދި ޙިފާޒަތުގައި ހިފޭނެ. ނ ހިތްތަކަށް ޝަރުޢީ ނަގާ ދުޢާއާ ބަސްތަކާ ގުޅޭ. މި "ދުޢާއަށް" އަޅުގަނޑުމެންވެސް ބޭނުން ދިނުމަށްޓަކައި އެއިރުވެރީންނަށް އެހެންވެސް ގިނަ ކަމަކާއި ވެސް މި ޖިހާދުގައި އަޅުގަނޑުގެ ހުރިހާކަމެއް މިނޫން ބޭނުންގެ ހަމަތަކުގެ ޝަރުޢީތަކެއް ދަސްކުރުމަށް ކަމެވެ.

- **بسم الله** (اللهގެ ނަންފުޅުން ފަށައިގަންނަމެވެ.)

މުސްލިމުން ކަންކަމު (ހެޔޮ) ކަމެއް ފަށައިގަތުމުގައި މި ޝަރީޢަތް ނަމަވެސް ދުޢާ ބޭނުންކުރާށެވެ. (ކެއުން، ބުއިން، ހިނގުން، ފުރުން، އެއްވެސް އުފެއްދުން، ދޮރުބެން އަދި މި ނޫނަސް ކަންކަމު ހެޔޮ އަދަބެއް ފަށައިގަތުމުގައެވެ.) މިއީ ސުންނަތެކެވެ.

- **بسم الله الرحمن الرحيم** (އެންމެ އޯގާވަންތަ އެންމެ އޯގާތެރި اللهގެ އިސްމު ފުޅުން ފަށައިގަންނަމެވެ.)

މިއީ بسم الله ގެ ފުރިހަމަ ގޮތެވެ. ޤުރުއާން ކިޔަވަން ފަށާއިރު ފަށަނީ މިފަދައިން ކިޔައިފައެވެ. ކޮންމެ ކަމެއް ފަށާއިރު ވެސް މިހެން ކިޔާށެވެ.

- **بسم الله أوله و أخره** (އޭގެ ފުރަތަމައި ނިމުމުގައި ވެސް اللهގެ އިސްމުފުޅު ޝާމިލުކުރަމެވެ.)

މިއީ ކަމެއް ފަށައިގަންނައިރު بسم الله ކިޔަން ހަނދާން ނެތިއްޖެ ނަމަ، ކިޔަން ޖެހޭ ދުޢާއެވެ.

- **الله أكبر** (اللهގެ މަތިވެރިކަމާއި ކަށަވަރުގޮތުންވަންތަކަން އެހެން ހުރިހާ ކަމަކާއި ބަލާއިރު ކަކަށްވުރެ ބޮޑުވެގެންވެއެވެ.) މި ކަލިމައިގައި އޮންނަ ދެ ކަލިމައިގެ ތަރުޖަމާ ބަޔެއް އިލްމުވެރިން ތަރުޖަމާކޮށް ކުރައްވައި އޭގެ މާނައަކީ "އެންމެ ބޮޑީ اللهއެވެ." މިހެން ލިޔުއްވައި އުޅުއްވައެވެ. ނަމަވެސް ތަރުޖަމާއަކީ ތަރުޖަމާކުރުމުގެ ބަހުގެ ސަރުފު ގަވާއިދަށް ވިސްނައިގެން ކުރަންޖެހޭ އެއްޗެކެވެ. މި ގޮތަށް ތަރުޖުމާން ތަރުޖަމާކޮށް ތަރުޖަމާކުރާ ކިތަންމެ މާނަ ހިމެނޭ ނުވެދާނެއެވެ. އޭގެ ބަދަލުގައި އެހެން މާނައެއް ދޭހަވެއެވެ.

ނަމާދަށް ގޮވައިލާ ބަންގީގެ ފުރަތަމަ ކަލިމަ ކަލިމައި ހިމެނޭ މި މާތް ކަލިމަފުޅު ވަރަށް ގިނަ ތަންތަނުގައި ބޭނުންކުރެވެއެވެ. ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތަކުގައި ކާމިޔާބުން އެދި ހިތްވަރު ދިނުމަށްޓަކައި ވެސް މި ކަލިމަފުޅު ބޭނުންކުރެވެއެވެ. ޖިހާދު ގޮތްތަކުގައި އުފާވެރި ބައިވަރުބަންތަކާ ކުރިމަތިލަމުން އިސްލާމީ ލަޝްކަރުގެ ޝުޢޫރު ހާމަކުރުމަށްޓަކައި ވެސް ބޭނުންކުރެވެއެވެ. ބައިބަލާކުރާކަމަށް (ތަކުބީރު) ކޮންމެ ފަހަރެއް ކިޔުމުގެ އަދަދު އިތުރުކަމާ މި ކަލިމަ ކިޔައިދެވެއެވެ.

- **اللهم صل على محمد** (ހެއްދެވި ބޮޑުކުރައްވާ ރަސްކަލާނގެ! މުޙައްމަދުގެފާނަށް ސަލަވާތް ދެއްވާނދޭވެ!) ސަލަވާތް ކިޔާފަވާ ވަރަށް ގިނަ ސިފަތަކެއް ހުރެއެވެ. މިއީ އެންމެ ކުރު މިންވަރެވެ. އެންމެ ހެޔޮ ސަލަވާތަކީ އިބްރާހީމީ ސަލަވާތްތަކަށް ވާރިދުވެފައިވެއެވެ.

މިއީ ކަމު ސާރިބާއަށް ޤުރުބާވެވި ބަރަކާތްކުރެއްވުމަށްޓަކައި ކިޔާ ސަލަވާތެވެ. ރަސޫލާއަށް ސަލަވާތް ކިޔުމަކީ މުއުމިނުންގެ މައްޗަށް މާތް الله އަމުރުކުރައްވައިފައިވާ ކަމެކެވެ.

- **صلى الله عليه وسلم** (އެކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް اللهގެ ސަލަވާތާއި ސަލާމް ލައްވާނދޭވެ!)

މިއީ ކަމު އިތުރު މާތް ރަސޫލާ (صلى الله عليه وسلم)ގެ ނަންފުޅު އިވުމުން އެކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް ސަލަވާތްފޮނުއްވުން އެދި ދުޢާކުރާ ގޮތެވެ. ސަލާމާއި ސަލަވާތް ލިޔުމި އިތުރު އެކަލޭގެފާނުގެ ނަންފުޅު އިވާ ކޮންމެ ހިނދެއްގައި މިހެން ކިޔަންޖެހެއެވެ. އެންމެ ދަށު މިންވަރަކީ އެކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް ސަލަވާތް ނުކިޔާ

މިހާރުވެ. (صلى الله عليه وسلم) އުކާޛުގާތުގެ ދަރުބާރުން ސަލަވާތްކިޔަވާ މީހުންގެ ނަސީބަށް އުކާޛުގާތާ ހަމައަށް ފުރުޞަތުލިބިގެން ދިޔުމަށްވެސް ދުޢާކުރަމެވެ. (والله أعلم)

- **الحمد لله** (الله އަށް ޙަމްދު ކުރުމެވެ!)

މިއީ ހިތްހަމަޖެހޭ ކަމެއް ވެއްޖެ ނަމަ، އަދި އުފާވެރި އިޙްސާސެއް ކުރާވާ ހިތުގެ އިޚްލާސްތެރިކަމާއި الله އަށް ޙަމްދުކުރުމަށްޓަކައި މުސްލިމުން ކިޔާ ޛިކުރެކެވެ. މިހެންވެ ހާލު ކިޔަނީ ސަޢާދަތުގެ ތެރެއިން ވެސް ހާއްސަކޮށް ބަލާބެލުން، ޝުކުރުދަންނަވާ މުސްލިމުންގެ ދިރި ބަހަކީ ކިޔާއި އުޅޭ ކަލިމައެކެވެ.

- **الشكر لله** (މާތް الله އަށް ޝުކުރު ކުރުމެވެ!)

މަލާއިކަތުން ކަލިމަ ޝުކުރުދަންނަވާ ހިތްތެރިކަމާއި ޝުކުރުދަންނަވާން ދެވޭ ކަލިމައެކެވެ.

- **الحمد لله و الشكر لله** (މާތް اللهއަށް ޙަމްދު ކުރުމެވެ! އަދި މާތް الله އަށް ޙަމްދު ކުރުމެވެ!)

މި ބަސްމީދު ޝުކުރުދަންނަވަނީ ކަމެއްގައި ވަރަށް ފުރިހަމަ ހިތްހަމަޖެހުން ލިބިގެން ނުވަތަ ކުރަން އުޅުނު ކަމެއް ފުރިހަމަވަނީ ނިސްބަތުން ދެއްވިފައިވާނެއެވެ. އަދި މިޔާ ކަސްރަތު ކުރުމެއް ފާސްކުރި ކަމަށް ނިސްބަތުން ދެއްވިފައިވާ ވެސް މި ފުރުޞަތު ހިތަމެވެ.

- **إن شاء الله** (الله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ)

މުސްތަޤްބަލުގައި ކަމެއް ކުރާނެ ވަޢުދު ވުމުގެ ކަމެއް ބާކީކުރާން ވަޢުދު ބުނާ ކަމެއް ބޭނުމަކާ ލިބިގެން މިހެން ބުނާނެއެވެ. މިހެން ލިޔުނުވުމާޔަކާއި ވަކިކަމެއް ކުރާނެވަރުގެ ލިޔުން ލިބުނަމުން މާތް الله ވަޙީ ކަމު އިތުރު ރަސޫލާ (صلى الله عليه وسلم) އަށް އަމުރުކުރެއްވީމެވެ.

- **لا إله إلا الله** (الله ފިޔަވައި ޙައްޤުގައި އަޅުކަންކުރެވޭނޭ އެހެން އިލާހަކު ނުއޮވެވެ.)

މިއީ ތައުޙީދުގެ ކަލިމައެވެ. ޙައިރާންކަން ލިބޭ ކަމެއް ދިމާވެއްޖެ ނަމަވެސް މި ކަލިމަ ބުނުމަށްޓަކައި ހަދާނެއެވެ. މިއީ އަޅުގަނޑު ޙަޤީޤަތް ތައުޙީދުކުރާން ތެދު ކަލިމައެވެ.

- **لا إله إلا الله محمد رسول الله** (الله ފިޔަވައި ޙައްޤުގައި އަޅުކަންކުރެވޭނޭ އެހެން އިލާހަކު ނުއޮވެވެ. މުޙައްމަދުގެފާނަކީ މާތް الله ގެ ރަސޫލާއެވެ.)

މިއީ ތަސްބީހުގެ ކަލިމައިގެ ފުރިހަމަ ގޮތެވެ. މިއީ ގިނަގިނައިން ކިޔަންޖެހޭ އަދި ކޮންމެ ވަގުތެއްގައިވެސް ކިޔައިދެވޭނެ ގޮތް ކަލިމައެކެވެ.

- **سبحان الله** (އެންމެހައި އުނި ސިފަތަކާއި ދުރަ ގޮތްތަކުން މާތް الله ހުސްދުރުވެވޮޑިގެންވެއެވެ.)

މިއީ އާއްމު ގޮތެއްގައި ހައިރާންކަން ފާޅުކުރާ ވަގުތުތަކުގައި ބޭނުންކުރާ ތަސްބީހަކަށެވެ. ކަލިމައެކެވެ.

- **لا حول ولا قوة إلا بالله** (ގަދަފަދަވަންތަ މާތް اللهގެ ކިބައިން މެނުވީ ނުބައިކަމުން އެނބުރި ދިއުމެއް އަދި ހެޔޮކަމެއް ކުރުމުގެ ވައްތަރު ވާ ބާރުފުރިކަމެއް ލިބޭނެއް ނޫނެވެ.)

މިއީ ތިމާގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައި ނޫން ކަމެއް ދިމާވުމުން ނުވަތަ މުސްތަޤްބަލް އަހަރަކަށް ބާރަކަން ނުވާ ގޮތަކަށް ފެނިގެން ނަމަ ކިޔާ ކަލިމައެކެވެ.

- **ما شاء الله** (ކޮންކަމަކު މިންވަރުކުރެއްވި (އެބައީ ނަސީބެއް) ތޯއެވެ!)

މިއީ ވެސް އިސްތިރުޖާޢުގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރާ ކަލިމައެކެވެ. ނަމަވެސް މި ކަލިމަ ބޭނުންކުރެވޭ އުފާވެރި ހަބަރަކާ ޖެހުން ލިބުނު، ފަހި ކަމެއް ގައި ހައިރާންކުރުވަނިވި އިސްލާސްކުރުވަނިވިކަމެވެ.

- **إنا لله و إنا إليه راجعون** (ހަމަކަށަވަރުން އަހަރެން މިލްކުވެވޮޑިގެންވަނީ الله އަށެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އަހަރެން އެނބުރި ދާނީ އެކަލާނގެ ހަޟްރަތަށެވެ.)

އާއްމުކޮށް މި އާޔަތް ކިޔަވައިދެނީ ގޮތް އަޒާބު ބަލިވުމާއި މަރުވުމާއި އުނދަގޫ ނިޔާވުމާއި ހަލާކު ބަލިވެ އަދި ގޯސް ދިމާވެފައިވާހާލަތުގައެވެ.

- **رحمك الله** (މާތް الله ތިބާއަށް ރަޙްމަތް ލައްވާށިއެވެ!)

މިއީ ކިއްސެއް އެޅިގެން މީހަކު الله އަށް ޙަމްދުކުރި އަޑު އިވޭ ހިނދު ކިޔާ ބަސްތަކެވެ.

- **يرحمك الله** (މާތް الله ތިބާއަށް ރަޙްމަތްލެއްވުން އެދެމެވެ. (ނުވަތަ ބަރަކާތްލައްވާށިއެވެ!)

މި ކަލިމަ ވެސް ބޭނުންކުރަނީ ހަމަ ކުދިން ދަރިންނަށް ޖަވާބުދޭއިރެވެ.

- **يهديكم الله و يصلح بالكم** (މާތް الله ތިބާ ތެދުމަގުގައި ހިދާޔަތްދެއްވައި ތިބާގެ ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކުރައްވާށިއެވެ!)

މިއީ ތިމާ ކިނބިއްސާފް އަދައި اللّٰه އަށް ޙަމްދުކުރުމުން އޭގެ ޖަވާބުގައި ތިބާއަށް ރަޙުމަތްލެއްވުން އެދި ދުޢާކުރި މީހާއަށްޓަކައި ކުރާ ދުޢާ އެވެ.

- أستغفر الله (اللّٰهގެ ޙަޟްރަތުން ފާފަފުއްސެވުން އެދި ދަންނަވަމެވެ.)

އާއްމު ގޮތެއްގައި މި ކަލިމައަކީ ތިމާއަށް ކުށެއް ނުވަތަ ނުރަނގަޅު ކަމެއް (މިސާލަކަށް ނޭނގި ކުރެވުން ކުދި ފާފަތައް) ކުރެވިއްޖެ ކަމަށް ހީވުމުން ނުވަތަ ގަބޫލުކުރުމުން ތިމާގެ ފާފަ ފުއްސެވުން އެދި ކިޔާ އިސްތިޣްފާރެވެ.

- السلام عليكم (ތިޔަބޭފުޅުންގެ މައްޗަށް އަމާންކަން ހުއްޓެވެ!)

މިއީ މުސްލިމުން ސަލާމްކުރުމަށް ވަރަށް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ބޭނުންކުރާ އިބާރާތެވެ. ކޮންމެ ވަގުތެއްގައި ވިޔަސްވެސް. އިނގިރޭސިބަހުން ހަލޯ ހައި، ގުޑް މޯނިންގ/ ނައިޓް/ އާފްޓަރނޫން/ އިވްނިންގ/ ގުޑްބައި، ބައި މި ހުރިހާ ސްޓޭޓްމަންޓުތަކުގެ ބަދަލުގައި ވެސް މި އިބާރާތް ބޭނުންކުރަންވާނެއެވެ.

- السلام عليكم ورحمة الله وبركاته (ތިޔަބޭފުޅުންގެ މައްޗަށް އަމާންކަމާއި اللّٰهގެ ރަޙްމަތާއި ބަރަކާތް ހުއްޓެވެ!)

މިއީ މަތީގައި ދަންނަވާފުން ސަލާމުގެ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތެވެ. ބޭނުންކުރަނީ ހަމަ އިސްވެ ދަންނަވާފުން ހުރިހާ ބާވަތްތަކެއްގައެވެ.

- وعليكم السلام ورحمة الله وبركاته (އަދި ތިޔަބޭފުޅުންގެ މައްޗަށް ވެސް އަމާންކަމާއި اللّٰهގެ ރަޙްމަތާއި ބަރަކާތް ހުއްޓެވެ!)

މިއީ މުސްލިމުން ސަލާމަށް އިޖާބަދޭން ބޭނުންކުރާ ޝިޢާރެވެ. މީހަކު ސަލާމްކޮށްފިނަމަ، އެ ސަލާމަށް އިޖާބަދިނުމަކީ ވާޖިބެކެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ސަލާމްކުރި މީހާ ބުނި މިންވަރަށް ރައްދުދިނުން ފުދޭނެއެވެ. މިސާލަކަށް: السلام عليكم މިހެން ބުނެ ސަލާމްކޮށްފިނަމަ، އެންމެ ކުޑަމިނުން وعليكم السلام އޭ ބުނެ ޖަވާބު ދިނުމަކީ ވާޖިބެކެވެ. وعليكم السلام و رحمة الله އޭ ބުނުމަކީ ފުރިހަމަ ގޮތެވެ. އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތަކީ وعليكم السلام ورحمة الله وبركاته މި ފުރިހަމައިން ބުނެ ޖަވާބު ދިނުމެވެ. ގިނަ ބަޔަކާ އެއް ފަހަރަ މީހަކު ސަލާމްކޮށްފިނަމަ، މަދުވެގެން ޖަވާބު ދޭނީއެވެ.

- **أعوذ بالله من الشيطان الرجيم** (ނުބައިވެގެންވާ (ރަޖީމު) ޝައިޠާނާގެ ނުބައިކަމުން ސަލާމަތް ކުރެއްވުމަށް ރައްކާތެރިކުރެއްވުން اللهގެ ހަޟްރަތުން އެދުމެވެ.)

އެންމެ ފަހަރެއް މި ދުޢާ ބޭނުންކުރަނީ ނާމަންކަން ނުވަތަ އަމާން ކަމުގެ ޔަޤީންކަން ނެތްކަން އިބްލީސްވެސްކުރޭ ދަހިވެތިވެއްޖެނަމައެވެ. ނުވަތަ މި ފަދަ ތަނަކަށް ވަންނަން ބޭނުން ދަހިވެތިވެއްޖެކަމައެވެ. އަދި ދުޢާއާން ކިޔަވަން ފާއިތުވެއްޖެއާއި ނަމާދަށް ފަށައިގަތުމުގެ ކުރީގައި ވެސް އަދި ޝައިޠާނާގެ ވަސްވާސްތަކުން ސަލާމަތްވުމަށް އެދި ކޮންމެ ދަހިވެތިވެއްޖައި ވެސް މި ދުޢާ ކިޔުން އެއްގޮތްވެގެންވެއެވެ.

- **توكلنا على الله** (އަޅަމެން اللهއަށް ވަކީލުކުރަމެވެ. (ހުރިހާ ކަމެއްގައި ފުރިހަމަ ޔަޤީންކަމާއި ޝައްކެއް ނެތި އިތުބާރު ކުރީ اللهއަށެވެ)

މިއީ ބިސްމި ކިޔާ ގޮތަށް ކޮންމެ ހެޔޮ ކަމެއް ފެށުމުގެ ކުރިން ކިޔާ ދުޢާއެކެވެ. ބިސްމިއާ ވިދިގެން ވެސް މި ދުޢާކުރެވިދާނެއެވެ.

- **يا ألله** (އަޅަމެންގެ ވެރި الله!)

މިއީ ألله އާ ދެންނެވޭ ދެންނެވުމެކެވެ. އެއްކަލަ ބަރުވެއްޖެ ނަމަ، ބާރުދެއްވުމުގެ އެދުމުގައި ނުވަތަ ބަލިވާނަމަ ޝިފާދެއްވުމުގެ އެދުމުގައި اللهގެ ނަންފުޅުން ދެންނެވޭ ދެންނެވުމެކެވެ. ދަތި ހާލަތްތަކުގައި އުނދަގޫ ހާލަތްތަކުގައި މި އިސްތިޢާނަ ބޭނުންކުރާ އެކެވެ.

- **يا رب** (އަޅަމެންގެ ވެރި ރަސްކަލާނގެ!)

يا ألله ބޭނުންކުރެވޭ ކޮންމެ ހާލަތެއްގައި މި އިސްތިޢާނަވެސް ބޭނުންކުރެވިދާނެއެވެ.

- **يا ربى** (މިއަޅާގެ ވެރި ރަސްކަލާނގެ!)

ތެދު ވާހަކައެއް އަޑުއިވިއްޖާ ނުވަތަ ހައިރާންކަން ފާޅުވާ ކަހަލަ ކަމެއް ދެކެވުނީމާ الله ގެ ޝުކުރުން ހަނދާންކުރުން ދިވެހިން މިގޮތަށް ކިޔައި އުޅެއެވެ.

- **الله أعلم** (الله މާތް ގޮތުން ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ! ނުވަތަ މާތް ގޮތުން ދެނެވޮޑިގެންވަނީ الله އެވެ!)

ސުވާލު ކުރެވުމުގައި ތިމަންނާ އަކަށް ނޭނގޭ ބުނުމުގެ ބަދަލުގައި މުސްލިމުން މިހެން ބުނެ އުޅެއެވެ. އެހެނީ ތިމާއަށް އެކަމެއް ނޭނގުނަސް الله އަށް އެއްވެސް ކަމެއް ވަންހަނާވެގެންނެއް ނުވާނެއެވެ.

- والله أعلم (އަދި الله ގޮގަން ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ.)

މިއީ ވެސް ހަމަ ތިމަންނާއަކަށް ނޭނގޭތީ ބުނުމުގެ ބަދަލުގައި ބޭނުންކުރަންވީ އިބާރާތެކެވެ. ވާހަކަ އިތުރުކޮށްލުމުން ޖިހާލަތު އެހެން ތަފާތެއް ނުލެވެ.

- جزاك الله خيرا (ހުރިހާ ހެޔޮކަމަކުން ތިމާއަށް މާތް الله އަޖުރު ދެއްވާށިއެވެ! ނުވަތަ ތިބާއަށް މާތް الله ހެޔޮ ޖަޒާ ދެއްވާށިއެވެ!)

މިހެނު ހެޔޮ ކަމެއް ކޮށްދިނުމާ ނުވަތަ ހެޔޮ ބަހެއް ބުނުމާ ބޭނުންކުރަންވީ އިބާރާތެކެވެ. ދިވެހިން "ޝުކުރިއްޔާ" ނުވަތަ "ތަޙުމަދުހި!" މިހެން ބުނުމުގެ ބަދަލުގައި ބޭނުންކުރާ އިބާރާތެކެވެ. މުސްލިމު އަޚާއަށް ކުރަންވީ ހެޔޮ ދުޢާއެކެވެ.

- بارك الله فيك (ތިބާގެ ކަންކަމުގައި މާތް الله ބަރަކާތްލައްވާށިއެވެ!)

މިއީ އެހެން މިހެނު ތިމާއަށް ހެޔޮ ކަމެއް ކޮށްދިނުމުން ނުވަތަ ހެޔޮބަހެއް ބުނުމުން އެކަމަށް ޝުކުރު އަދާކުރުމުގެ ގޮތުން ބޭނުންކުރާ އިބާރާތެކެވެ. ތިމާގެ އަޚާއަށް ބަރަކާތުގައި ކުރާވީ ދުޢާއެކެވެ. މިހެނު ތިމާއާ މުޢާމަލާތްކުރާ "ޝުކުރިއްޔާ"އާ ބަދަލުގައި ހަމަ އަރަބިވެރިން އާއްމުކޮށް ބޭނުން "މަޝްކޫރު" ނުވަތަ "ވޯރާކަތް"ގެ ބަދަލުގައި ނުވަތަ جزاك الله خيراއާ ބަދަލުގައި ހަމަ ޖަވާބުގައި ބޭނުންކުރުން އެކަށީގެންވާ އިބާރާތެއް ވެސްވެއެވެ.